

Льодовиковий період на 38-й паралелі

Озброєння та військова риторика: чого хоче досягти Північна Корея, змінюючи тактику у зовнішній та безпековій політиці?

Кім Чен Ин розпочав 2024 рік радикальною зміною політики: відмова від возз'єднання Кореї та визначення Південної Кореї головним ворогом остаточно поклали край політиці його діда, «вічного президента» Північної Кореї Кім Ир Сена. Далі відбулися відповідні корективи у внутрішньопартійних органах, пропаганді та конституції. Військова риторика та артилерійські навчання вздовж спірного морського кордону нагадували про фактичний стан війни на Корейському півострові.

Однак військову модернізацію та войовничу риторику Північної Кореї не слід плутати з підготовкою до наступу. Це скоріше результат зміни тактики, яка розпочалася після невдалого саміту в Ханой у 2019 році. На користь цього свідчить відсутність ознак планування наступу, зокрема, відповідних приготувань уздовж високомілітаризованої прикордонної зони з Південною Кореєю. Неодноразові поставки зброї до Росії та – хоч і обмежене – відновлення туризму також стоять на заваді наступу. З погляду головної мети і стратегії збереження режиму нічого принципово не змінилося: основна увага, як і раніше, приділяється розширенню військового потенціалу і підвищенню здатності країни вести війну, наприклад, для стримування спроб повалення режиму, утримання населення в єдності і підтримки економічної життєздатності країни. Ядерна зброя і ракетні програми Північної Кореї відіграють дедалі більшу роль у стратегії стримування – з одного боку, для збереження режиму, а з іншого – як джерело доходу. При цьому необхідно уникати активних військових дій на Корейському півострові, оскільки вони можуть поставити під загрозу існування режиму.

*Наразі Північна Корея
покладається*

Натомість сьогодні ми бачимо результати зміни тактики, спрямованої на прискорення реалізації цієї стратегії: Північна Корея

насамперед на партнерство з Китаєм і Росією

наразі покладається насамперед на партнерство з Китаєм і Росією, а не на варіанти з Південною Кореєю і США. Хоча невдала дипломатія самітів зі США та Південною Кореєю у 2018-2019 роках спричинила таке переосмислення, пандемія COVID-19, війна Росії в Україні та загострення американо-китайського конфлікту створили сприятливі обставини для цього. Водночас внутрішньополітичні конфлікти в США та Південній Кореї зумовлюють непослідовну та неефективну політику щодо Пхеньяна.

Саміт між президентом США Дональдом Трампом і Кім Чен Ином у Ханой в лютому 2019 року пов'язували з надією знайти дипломатичне вирішення багаторічного конфлікту навколо ядерної програми Північної Кореї. Але на саміті не вдалося досягти згоди і, зрештою, сформувати процес денуклеаризації. Північна Корея вимагала поетапного процесу, згідно з яким країна зупинить частини своєї ядерної програми і демонтує її в обмін на конкретні контрзаходи, такі як послаблення санкцій. Проте адміністрація Трампа наполягала на всеосяжній угоді та негайному роззброєнні. Нездатність підкріпити дипломатію саміту потужними переговорами на робочому рівні також призвела до того, що саміт у Ханой був передчасно скасований, а переговорний процес провалився. Незважаючи на особистий вимір, Ханойський саміт проілюстрував тривалу недовіру і фундаментальний конфлікт інтересів, який протягом трьох десятиліть перешкоджав дипломатичному підходу до ядерної програми Північної Кореї.

Другий саміт Дональда Трампа і Кім Чен Ина став чимось більшим, ніж просто політичним провалом

Другий саміт Дональда Трампа і Кім Чен Ина став не просто політичним провалом, а в ретроспективі – критичним моментом, що призвів до довгострокових тактичних змін у північнокорейській зовнішній політиці та політиці безпеки. Це характеризується відмовою (принаймні тимчасовою) від налагодження відносин з США через переговори про денуклеаризацію та пов'язані з цим економічні можливості, такі як послаблення санкцій. Замість очікуваного зближення Пхеньян припинив 17-місячний мораторій на ракетні випробування, запустив спіраль ескалації у відносинах з Південною

Кореєю і відтоді зосередився на співпраці з Китаєм і Росією.

На внутрішньому рівні такої зміни тактики сприяла пандемія COVID-19. З січня 2020 року Північна Корея використовувала це як підставу для суворого національного локдауну, який обмежив прикордонний рух і мобільність всередині країни (в тому числі для міжнародних представництв), а також ускладнив гуманітарні обміни та обміни з громадянським суспільством. Перше переміщення товарів через кордон країни до Китаю та Росії відбулося лише у 2022 році, а пряма торгівля з Пекіном і Москвою розпочалася у 2023-му.

У січні 2021 року Кім Чен Ин також оголосив про посилення і модернізацію армії відповідно до п'ятирічного плану, після чого у 2022-му було проведено наймасштабніші на сьогодні ракетні випробування. П'ятирічний план передбачає існуючі та майбутні розробки і розгортання низки систем ядерної зброї, які можуть досягати цілей у Південній Кореї, Японії, на Гуамі, на Гаваях і материковій частині США. Північна Корея вперше випробувала міжконтинентальні балістичні ракети в 2017 році і додала нові моделі до свого арсеналу в 2022 і 2023 роках. З 2019-го Пхеньян також представив різні ракетні системи середньої дальності, які можуть зберігатися на кораблях або підводних човнах і запускатися звідти. Згідно із заявами Кім Чен Ина у 2023 році, «нуклеаризації» військово-морського флоту може бути присвячена особлива увага в подальшій реалізації плану посилення. Ракетні системи малої дальності не лише неодноразово випробовувалися і вдосконалювалися, але й разом з відповідними ядерними боєголовками та ракетними системами середньої дальності стали пріоритетними у нарощуванні виробництва Північної Кореї.

*Ця ядерна стратегія
вимагає широких
можливостей військової
розвідки, які Північна
Корея намагається
вдосконалити,
розширюючи свою
програму безпілотних
літальних апаратів і
спутників*

Кім Чен Ин також вперше згадав про «тактичну ядерну зброю» в січні 2021 року, підкріпивши побоювання щодо ескалації ядерної доктрини. Закон про ядерну зброю від 2022 року містить як низький поріг і готовність до застосування ядерної зброї, так і погрозу «превентивного» першого удару при перших ознаках неминучої ворожої атаки. Однак ця ядерна стратегія вимагає значних можливостей військової розвідки, які Північна Корея намагається вдосконалити, розширюючи свою програму безпілотників і супутників. Але навіть з потенційною підтримкою з боку Росії власні

серйозні можливості спостереження з космосу для Пхеньяна залишаються віддаленою перспективою. І навіть навпаки, вони могли б мати стабілізуючий ефект, якби могли надійно інформувати Північну Корею про те, яка військова діяльність Південної Кореї і США є підготовкою до війни, а яка – ні.

Зміні тактики зовнішньої політики і політики безпеки Північної Кореї також значною мірою сприяє зростання її стратегічної важливості для Росії та Китаю, а також більша свобода дій у зовнішній політиці, яку вона отримує в результаті цього. З одного боку, агресивна війна Росії в Україні, наприклад, пропонує Північній Кореї безпрецедентні можливості для розширеної та відкритої співпраці. Продаж артилерійських снарядів, балістичних ракет малої дальності та ракет-носіїв приносить Пхеньяну не лише значні прибутки, але й інформацію про використання його систем на полі бою. Крім того, тісніша співпраця з Москвою може допомогти Північній Кореї подолати хронічний дефіцит продовольства та енергії і, в довгостроковій перспективі, зменшити її надмірну економічну залежність від Китаю.

З іншого боку, Пекін і Пхеньян мають партійно-політичні та економічні зв'язки. Китай залишається найважливішим торговельним партнером Північної Кореї, а також з підозрою ставиться до будь-яких кроків Пхеньяна, які можуть дестабілізувати країну або залучити більше американських військ у регіон. Хоча Пекін і Москва підтримали санкції у 2017 році, відтоді Рада Безпеки ООН зайшла в глухий кут, а імплементація санкційного режиму була несистемною. Обхід Північною Кореєю санкцій, особливо на морі та в кіберпросторі, стає дедалі масштабнішим.

Кім Чен Ин поставив багаторічну політику своєї країни щодо Південної Кореї на нову основу

Окрім закликів до готовності до війни у 2019 році та прискореної військової модернізації з 2021-го, Кім Чен Ин з початку року також поставив на нову основу багаторічну політику своєї країни щодо Південної Кореї. За словами Кім Чен Ина, Північна Корея більше не прагне до примирення і возз'єднання з Півднем, а натомість буде вважати цю країну «вічним ворогом». У разі війни метою буде окупація, придушення, завоювання і підкорення Республіки Корея. Через вісім десятиліть після Корейської

війни міжкорейські відносини перебувають на історичному мінімумі.

Це політичне рішення матиме серйозні наслідки, особливо для дипломатичної північнокорейської політики ліберальних сил Південної Кореї, які хочуть знову перемогти на президентських виборах у 2027 році. Проте міжкорейські відносини в минулому завжди безпосередньо визначалися відносинами між США та Північною Кореєю. Тому фундаментальне питання полягає в тому, чи дійсно Північна Корея хоче відмовитися від мети поліпшення відносин з США в довгостроковій перспективі і, таким чином, зробити вибір на користь геополітичної залежності від Китаю і Росії – або ж це просто відкладається до «завершення» п'ятирічного військового плану. До того часу фактори, які сприяли зміні тактики, такі як ведення Росією війни в Україні, можуть кардинально змінитися.

Невідомо, як Південна Корея відреагує на посилення конфронтації з Північною Кореєю після парламентських виборів у квітні і як відреагують США після президентських виборів у листопаді. Також незрозуміло, чи продовжить Північна Корея просувати свій курс на відокремлення від міжнародної спільноти, чи будуть послаблені обмеження на дипломатичну та гуманітарну роботу в країні і чи відновляться офіційні та неофіційні контакти на міжнародному рівні. А втім, нинішній політичний льодовиковий період, план посилення Пхеньяна і розстановка пріоритетів Пекіна та Москви дають мало надії на послаблення напруженості в осяжному майбутньому. Натомість вони підживляють ризики небажаної, незрозумілої ескалації – особливо в той час, коли немає надійних каналів зв'язку з Північною Кореєю.

Ерік Бальбах

Ерік Бальбах (Eric J. Ballbach) наразі є науковим співробітником Корейського фонду в Німецькому інституті міжнародних відносин та безпеки (SWP). Він досліджує зовнішню політику та політику безпеки Північної та Південної Кореї, міжкорейські відносини,

багатовекторність у Східній Азії та політику корейської ідентичності.

Елізабет Су

Елізабет Су (Elisabeth Suh) – дослідниця Групи досліджень політики безпеки в Німецькому інституті міжнародних відносин і безпеки (SWP). Вона працює над проектом «Аналіз стратегічних загроз і ядерний (не)порядок» (STAND), а також досліджує Індो-Тихоокеанський регіон, зброю масового знищення, розповсюдження та контроль над озброєннями.

